

๒๕๐๑

สามนางผู้พลัดถิ่นในขุนช้างขุนแผน

The three female Diasporas in Khun Chang Khun Phan

ชลธิชา หอมพุ่ม*

บทคัดย่อ

การศึกษาตัวละครพลัดถิ่นในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนตามแนวทฤษฎีโพสโคโลเนียล (Postcolonial) เรื่องคนพลัดถิ่น พบว่า มูลเหตุหลักที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นคนพลัดถิ่นคือ “ภาวะสงคราม” ทำให้ตัวละครพบวิถีชีวิตที่ยากลำบาก ถูกดูถูก สูญเสียอัตลักษณ์ เกิดความคับข้องใจ และแปลกแยกกับสังคมใหม่ ส่งผลให้ตัวละครเหล่านั้นกลายเป็นตัวละครปรปักษ์กับตัวละครเอก อันนำไปสู่จุดจบที่โศกเศร้า

Abstract

According to the analysis of Khun Chang Khun Phan by post-colonial theory in “diaspora” issue, the main cause that makes women become a diasporais the war. Women suffered from the impact of diaspora. Furthermore, they were insulted, lost their identities, felt frustrated and resulted in the new social isolation. As a result, these women played the antagonistic roles in the literature and led them to the tragedy at last.

บทนำ

“คนพลัดถิ่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวรรณกรรมตามแนวทฤษฎีโพสโคโลเนียล (Postcolonial) หรือหลังอาณานิคม เป็นการศึกษาวิถีชีวิตของชนกลุ่มหนึ่งที่ต้องโยกย้ายจากสถานที่อันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนไปสู่สถานที่ต่างๆ ด้วยภาวะที่แตกต่างกัน เช่น อพยพเพื่อหางานทำ ถูกกวาดต้อน และเป็นเครื่องบรรณาการ เป็นต้น ซึ่งการเป็นคนพลัดถิ่นได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลเหล่านั้นในหลายๆ ด้าน เช่น วัฒนธรรม การปรับตัว การถูกกดขี่ เป็นต้น

วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนปรากฏวิถีชีวิตของคนพลัดถิ่นหลายคน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้านี้ใช้ขอบเขตคนพลัดถิ่น คือ คนที่จากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง มาสู่อีกเมืองหนึ่ง ซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งตัวละครที่จัดได้ว่าเป็นคนพลัดถิ่นตามขอบเขตข้างต้น ได้แก่ นางลาวทอง นางสร้อยทอง และนางสร้อยฟ้า การศึกษาค้นคว้านี้ใช้การวิเคราะห์คนพลัดถิ่นร่วมกับหลักทางจิตวิทยา เรื่องอารมณ์และความคับข้องใจ การศึกษาวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนด้วยทฤษฎีโพสโคโลเนียล (Postcolonial) จะทำให้เข้าใจจิตใจและพฤติกรรมของตัวละครได้มากขึ้น

*ปรับจากรายงานเรื่องคนพลัดถิ่นในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน วิชาสัมมนาเรื่องขุนช้างขุนแผน (411439) ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2553 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

**อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

1. มูลเหตุและวิถีชีวิตของคนพลัดถิ่น

1.1 มูลเหตุของคนพลัดถิ่น

หญิงสาวพลัดถิ่นจากเรื่องขุนช้างขุนแผน ได้แก่ นางลาวทอง นางสร้อยทอง และนางสร้อยฟ้า ซึ่งมูลเหตุแห่งการพลัดถิ่นนั้นล้วนมาจากภาวะสงครามด้วยกันทั้งสิ้น

1.1.1 นางลาวทอง นางลาวทองเป็นธิดาของนายบ้านจอมทอง ลาวทองต้องกลายเป็นคนพลัดถิ่นเมื่อนายบ้านจอมทองได้ยกนางลาวทองให้เป็นเมียพลายแก้ว เพื่อเป็นเครื่องบรรณาการแสดงความสามัคคีต่อไทย ซึ่งจะทำให้บ้านจอมทองไม่ต้องสู้รบกับกองทัพไทย ดังนี้

ช้อยมีแต่ลูกสาวลาวทอง

กับข้าวของน้อยนินคิดมาหา

เจ้าลาวทองลูกแก้วผู้แหวดตา

ให้เป็นข้าช่วงใช้ไปจนตาย

(ขุนช้างขุนแผน : 213)

1.1.2 นางสร้อยทอง นางสร้อยทองเป็นธิดาเจ้าล้านช้าง ที่เจ้าเชียงใหม่ส่งสารไปสุโข แต่เจ้าล้านช้างไม่ยอมยกให้และได้ส่งสารไปยังพระพันวษาว่าจะยกนางสร้อยทองให้ เนื่องจากเจ้าล้านช้างคิดแล้วว่ากองทัพไทยใหญ่และมีอำนาจมากกว่าเชียงใหม่ หากยกราชธิดาให้กับไทย ล้านช้างก็จะปลอดภัยจากกองทัพไทย และยังได้กองทัพไทยเป็นพันธมิตรอีกด้วย ดังนี้

อันพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา

พระเดชปราบได้ทั้งไตรจักร

ตัวเจ้าไปเป็นข้าสามัคคี

ก็สมศักดิ์สมยศหมดทั้งปวง

(ขุนช้างขุนแผน : 266-567)

มูลเหตุที่ทำให้นางสร้อยทองกลายเป็นคนพลัดถิ่นคือเหตุผลเดียวกับลาวทองได้แก่ "ภาวะสงคราม" แต่นางสร้อยทองต่างจากลาวทองคือสำหรับนางสร้อยทองนั้นเป็นการพลัดถิ่นเพื่อให้บ้านเมืองของตนเองรอดพ้นจากสงคราม เนื่องจากพระเจ้าเชียงใหม่ส่งคนมาสุขอนางแต่พระบิดานางอยากยกนางให้กับพระพันวษา

มากกว่า นางจึงกลายเป็นคนพลัดถิ่นเพราะป้องกันการเกิดสงครามระหว่างบ้านเมืองของตนเอง (ล้านช้าง) กับไทย ในขณะที่ลาวทองพลัดถิ่นในฐานะเครื่องบรรณาการเมื่อเกิดสงครามขึ้นแล้ว และเพื่อป้องกันชาวจอมทองไม่ให้ถูกกวาดต้อนจากไทยนั่นเอง

1.1.3 นางสร้อยฟ้า นางสร้อยฟ้าเป็นธิดาเจ้าเชียงใหม่ นางต้องกลายเป็นคนพลัดถิ่นเพราะเจ้าเชียงใหม่ได้ชิงตัวนางสร้อยทองมา สมเด็จพระพันวษาจึงให้ขุนแผนกับจมีนไวยยกทัพมาปราบ เมื่อเจ้าเชียงใหม่แพ้จึงได้ส่งนางสร้อยฟ้าเป็นเครื่องราชบรรณาการ ดังนี้

เป็นกรรมของเานะเจ้าเอ้ย

แต่เกิดมาพ่อไม่เคยจะหาญหัก

ครั้งนี้ขัดสนจนใจนัก

เจ้าเหมือนที่พึ่งพักของบิดา

ตลอดถึงวงศ์ศาคณาญาติ

ประชาราษฎร์เพื่อนยากมากหนักหนา

เป็นเชลยกองทัพเขาจับมา

เหมือนลูกยาช่วยให้รอดตลอดไป

(ขุนช้างขุนแผน : 783)

จากตอนที่ยกมาเห็นได้ว่านางสร้อยฟ้าต้องกลายเป็นคนพลัดถิ่นโดยมีมูลเหตุมาจาก "ภาวะสงคราม" เช่นเดียวกับลาวทอง และสร้อยทอง แต่สร้อยฟ้าถูกยกให้เป็นเครื่องราชบรรณาการเพื่อเป็นการลดหย่อนโทษจากการแพ้สงคราม

ดังนั้นสรุปได้ว่ามูลเหตุของคนพลัดถิ่นจากเรื่องขุนช้างขุนแผนมีสาเหตุหลักมาจาก "ภาวะสงคราม" โดยเฉพาะผู้หญิงที่ต้องถูกส่งมาเป็นเครื่องราชบรรณาการทั้งกรณีป้องกันการถูกกวาดต้อน เช่น นางลาวทอง กรณีผู้ลี้ภัยหนีภัยกับเมืองใหญ่ เช่น นางสร้อยทอง และกรณีผ่อนผันโทษเมื่อแพ้สงคราม เช่นเดียวกับนางสร้อยฟ้า

1.2 วิถีชีวิตของคนพลัดถิ่น

คนพลัดถิ่นที่ต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนมาสู่ต่างเมือง มักถูกกดขี่ข่มเหงจากคนเมืองถูกด่าว่า ถูกดูถูก จึงทำให้มีความคับข้องใจ

1.2.1 ถูกดูถูก ถูกกดขี่ทางจิตใจ

- ถูกดูถูกว่าต่ำต้อยกว่าคนภาคกลาง แสดงออกเด่นชัดจากคำดำที่แสดงการดูถูกว่าคนพลัดถิ่น ต่ำต้อยกว่า ดังนี้

◆ คำดำของวันทองที่ตำลลาวทอง เมื่อวันทองได้พบกับลาวทองได้เกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้น การทะเลาะครั้งนี้วันทองได้ใช้คำดำที่แสดงนัยของการดูถูกคนพลัดถิ่นที่มาจากทางเหนือว่าเป็นคนที่ต่ำต้อยกว่าตน ดังตัวอย่าง

ชิชะถ้อยคำอีลาวดอน

แ่งอนไม่ห้อยร้อยภาษา

งาข้างเนื้อไม่มึงได้มา

กูจะเกณฑ์ข้างงาออกไปรับ

(ขุนช้างขุนแผน : 277)

และ

ถึงกระนั้นก็การอะไรใคร

หรือข้างแกมึงเข้าไปจนคอหอย

ทุดอีลาวชาวป่าขึ้นหน้าลอย

แม้จะต้อยเอาเลือดคลงล้างดิน

...

ถึงผัวดำสักเท่าไรก็ไม่เกียด

จะต้อยสักสิบเสียงก็ไม่ว่า

นี่อีลาวชาวดอนค่อนข้างเจรจา

อีกินกึ่งก่าบจะตบมัน

(ขุนช้างขุนแผน : 279)

บทที่ยกมาวันทองตำลลาวทองว่า "อีลาวดอน" "อีลาวชาวป่า" การตำเป็นลาวแสดงให้เห็นนัยของการดูถูกเชื้อชาติคนพลัดถิ่นว่าต่ำต้อยกว่าคนไทย เป็นชาวป่า ขาดวัฒนธรรม และคำดำที่ว่า "กินกึ่งก่าบ" มีนัยแสดงการดูถูกวัฒนธรรมการบริโภคของชาวลาวที่วันทองซึ่งมีฐานะเป็นตัวของคนเมืองรู้สึกว่ามีค่าต่ำกว่าตนเอง และในวรรคที่ว่า "แม้จะต้อยเอาเลือดคลงล้างดิน" มีนัยของการเหยียดหยามที่ชัดเจน กล่าวคือ เลือดเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงชีวิต เป็นสิ่งที่มีคุณค่าของมนุษย์ทุกคน แต่ วันทองกลับจะนำสิ่งที่มีคุณค่าของลาวทองนั้นก็คือ

"เลือด" มาล้างอวัยวะที่อยู่ต่ำสุดของตนนั่นก็คือ "ดิน"

◆ คำดำของทองประศรีที่ตำนางสร้อยฟ้า

สร้อยฟ้ามีฐานะเป็นเจ้าของมาก่อนแต่ต้องมาเป็นลูกสะใภ้ของคนสามัญชนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงทำให้สร้อยฟ้ามักถูกตำว่าด้วยถ้อยคำที่รุนแรงเสมอๆ ดังตัวอย่าง

ทองประศรีร้องว่าอีหาลาว

ทำจาวเจียวอีหมาชี้เรื่อนเปื้อน

เทแป้งแกล้งให้เลอะเประอั้งเรื่อน

กระทะกระท้อยต้อยเกลื่อนลาวจัญไร

(ขุนช้างขุนแผน : 904)

และ

ก็เพราะมึงอิงจาวอีลาวลอน

ร้องตะโกนก้องบ้านอีคานหัก

อีเจ็ดร้อยหมาเปื้อนมันเหลือรัก

ทำอีก็ยังมีจาวอีลาวดอน

(ขุนช้างขุนแผน : 907)

จากตอนที่ยกมาทั้งสองตอนเห็นได้ชัดเจนว่า ถ้อยคำที่ทองประศรีตำสร้อยฟ้ามีนัยของการดูถูกเชื้อชาติเช่นเดียวกับที่วันทองตำลาวทอง คำดำมักจะเรียกสร้อยฟ้าว่า "อีลาว" เสมอ การย้ำคำว่าลาว และคำไปต่างๆ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าคนไทยคิดว่าคนลาวต่ำต้อยกว่าตนเอง

ดังนั้นสรุปได้ว่าคนพลัดถิ่นมักถูกข่มเหง และมักถูกดูถูกว่าต่ำต้อยกว่าคนเมือง จากเรื่องคือคนลาว เชียงใหม่ จอมทอง ถูกดูถูกว่าต่ำต้อยกว่าคนภาคกลาง

1.2.2 ความคับข้องใจ สืบเนื่องจากการ

ที่คนพลัดถิ่นมักถูกดูถูกเหยียดหยาม จึงทำให้คนพลัดถิ่นเกิดความคับข้องใจอันทำให้เกิดความเครียด ตัวละครที่มีภาวะคับข้องใจสูงสุคนั้นคือ "สร้อยฟ้า" เนื่องจากสร้อยฟ้าเป็นคนพลัดถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากสถานะเจ้ามาเป็นสะใภ้สามัญชน มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับคนภาคกลาง และประกอบกับนิสัยเดิมของสร้อยฟ้าที่เป็นเจ้าและเอาใจตนเอง เมื่อสร้อยฟ้าถูกตำว่าหรือแสดงพฤติกรรมต่างๆ นานาที่เป็นการดูถูก จึงทำให้สร้อยฟ้าเกิดความคับข้องใจ ดังเช่นตอนที่ศรีมาลาและ

สร้อยฟ้าทำขนมเบื้อง ปรากฏว่าขนมเบื้องของศรีมาลา ได้รับคำชื่นชม แต่ขนมเบื้องของสร้อยฟ้ากลับถูกทั้งทองประศรี พลายชุมพล และแม่แต่บ่าวไพร่ในบ้านหัวเราะเยาะ เหตุการณ์นี้ทำให้คนพลัดถิ่นอย่างสร้อยฟ้าที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกับคนภาคกลางได้รับความกดดันจนเกิดความคับข้องใจ

นอกจากเหตุการณ์ข้างต้นแล้ว ถ้อยคำที่สร้อยฟ้ารำพึงรำพันถึงพระราชบิดายังแสดงให้เห็นภาวะความคับข้องใจและสภาพจิตใจของนางได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง

ไอ้อ่านนิจจาตัวกูเอ๋ย

ไม่คิดเลยเมื่อพ่อกามาถวาย
จะถูกทั้งตีตำประดาตาย
แสนอายุสุดอย่างแล้วครั้งนี้
พ่อแม่อยู่ไกลไม่เหลียวเห็น
จะได้ใครผ่อนเชิญให้กูนี้
จะพึ่งผัวดังเอาตัวหม้ออัคคี
เขายี้เหยียบยับดั่งลับปลา

...

เหมือนลอยคว้างอยู่กลางทะเลไหล
จะวายไปพึ่งพงดลิ่งสุด
จะพึ่งตอดหลักก็หักทรุด
จะต้องมุดตัวเร้นเป็นเรือดโร

(ขุนช้างขุนแผน : 917)

จากตอนที่ยกมาแสดงให้เห็นได้ว่านางสร้อยฟ้ามีความคับข้องใจมาก นางรู้สึกว่านางอยู่ตัวคนเดียวไร้ญาติขาดมิตร ไม่มีที่พึ่ง ตรงนี้จึงแสดงให้เห็นภาวะคับข้องใจและสภาพจิตใจของคนพลัดถิ่นได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามกรณีของสร้อยฟ้าส่วนหนึ่งเกิดจากนิสัยของนางเองที่แสนงอนงอแต่ใจตนเอง และชอบใช้อารมณ์จึงทำให้ไม่มีใครเอ็นดูนาง เมื่อนางทำผิดทุกคนจึงรุมกันตำหนองนางด้วยความรุนแรง

1.2.3 ความแปลกแยกจากสังคมและวัฒนธรรมของสถานที่ใหม่ เนื่องจากคนพลัดถิ่นที่ถูกกวาดต้อนมานั้นเป็นคนที่มาจากทางเหนือหรือที่ในเรื่องขุนช้างขุนแผนเรียกว่า "ลาว" ซึ่งมีวัฒนธรรมด้าน

ต่างๆ แตกต่างจากคนภาคกลาง จึงส่งผลให้คนพลัดถิ่นเกิดความแปลกแยกจากสังคมเมือง ดังนี้

- ความแปลกแยกของนางสร้อยฟ้ากับวัฒนธรรมประเพณีของคนภาคกลาง เนื่องจากนางสร้อยฟ้าเป็นเจ้าหญิงจากเชียงใหม่ แต่ต้องมาเป็นลูกสะใภ้ของสามัญชนภาคกลาง นางจึงเกิดความกังวลใจเรื่องประเพณีของคนภาคกลาง จึงทำให้เกิดความแปลกแยกกับวัฒนธรรมของคนภาคกลางและแปลกแยกกับสถานะของตนเองที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป ดังบทประพันธ์

แสนทุกข์อยู่แต่ที่จะมีผัว

พระทูนหัวกเอ๋ยหาเคยไม่
จะดูการเรือนหย้าเข้างไทย
จะอย่างไรก็ไม่รู้ประเพณี
ก็จะถูกติฉินยินร้าย
อภัยสอดอายุชาวกรุงศรี
สำหรับเขาคอนว่าทั้งตาปี
มีแต่จะอับอายขายบาทา

(ขุนช้างขุนแผน : 782)

ตอนที่ยกมานอกจากแสดงให้เห็นความแปลกแยกแล้ว ยังแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนพลัดถิ่นที่สร้อยฟ้ารู้ตนเองว่า หากทำสิ่งใดไม่ถูกต้องตนเองก็จะถูกดูถูกและถูกหัวเราะเยาะได้ แสดงให้เห็นว่าคนภาคกลางไม่ให้เกียรติคนลาวหรือคนพลัดถิ่น นอกจากตอนนี้แล้วตอนที่สร้อยฟ้าทำขนมเบื้องซึ่งนางไม่เคยทำมาก่อนนางจึงมีความอึดอัดใจ ตรงนี้ก็แสดงให้เห็นว่านางเกิดความแปลกแยกกับวัฒนธรรมการทำอาหารของคนภาคกลาง ดังนี้

ศรีมาลาละเลงแผ่นบางบาง

ชะใส่จานวางออกไปให้
สร้อยฟ้าไม่ลั่นทัดอึดอัดใจ
ปามแบ่งใส่ไฉ้หน้าหนาสิ้นดี

(ขุนช้างขุนแผน : 904)

ดังนั้นสรุปได้ว่าความแปลกแยกที่เกิดขึ้นกับคนพลัดถิ่นคือความแปลกแยกระหว่างความเป็นตัวตนวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมของคนภาคกลาง โดยเฉพาะ

วัฒนธรรมการทำอาหารและการกิน และความแปลกแยกกับสถานะใหม่ของตนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

1.2.4 **ฐานะของคนพลัดถิ่น** ฐานะของผู้หญิงพลัดถิ่นได้แก่ ลาวทอง สร้อยทอง และสร้อยฟ้า นั้นมีฐานะที่ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

- **ฐานะของนางลาวทอง** นางลาวทองมีฐานะเป็นเมียรองของขุนแผน เนื่องจากขุนแผนแต่งงานกับวันทองก่อนที่จะได้ลาวทองมาเป็นเมีย ดังนี้

ตัวเป็นเมียน้อยนี้ร้อยยาก
จะออกปากถั่งเตียงก็ไม่ได้
ผิวเขาเขาจะเข้าด้วยกันไป
ถ้ารักใคร่ไปตลอดพรออดตัว

(ขุนช้างขุนแผน : 211)

ตอนที่ยกมานี้เป็นตอนที่ลาวทองรู้ว่าบิดาจะยกตนให้ขุนแผน ซึ่งลาวทองรู้ว่าตนต้องมาอยู่ในฐานะเมียน้อย ซึ่งนางก็รู้ว่าฐานะของเมียน้อยย่อมได้รับความเดือดร้อน ถูกเมียน้อยข่มเหง ซึ่งขุนแผนก็ยอมรับว่าตนมีเมียอยู่แล้ว และจะดูแลลาวทองให้สมฐานะ

- **ฐานะของสร้อยทอง** สร้อยทองเป็นธิดาของพระเจ้าล้านช้าง นางสร้อยทองเป็นหญิงสาวพลัดถิ่นที่มีฐานะสูงสุดเมื่อเทียบกับลาวทองและสร้อยฟ้า เพราะนางยังได้คงสถานะความเป็นกษัตริย์และมีฐานะเป็นบาทบริจาริกาของกษัตริย์ แต่อย่างไรก็ตามบาทบริจาริกาก็คือ "เมียรอง" ของกษัตริย์นั่นเอง ดังนี้

แล้วหันมาปราศรัยนางสร้อยทอง
อย่าหม่นหมองจะเลี้ยงให้งามหน้า
สมเป็นราชบุตรศรีสัตนา
ซึ่งบิดายกให้ด้วยไมตรี

(ขุนช้างขุนแผน : 779)

- **ฐานะของนางสร้อยฟ้า** สร้อยฟ้าเป็นคนพลัดถิ่นที่พบความเปลี่ยนแปลงทางสถานะมากที่สุดกล่าวคือจากมีสถานะเป็นกษัตริย์ต้องกลายเป็นสะใภ้คนสามัญชน และถึงแม้นางจะเป็นเมียพระราชทานที่มียศศักดิ์สูงกว่าศรีมาลา และเป็นเมียที่มีสิทธิ์ตามพระไวยไปถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจาในพระบรมมหาราชวัง แต่นาง

ก็เป็นเมียที่พระไวยไม่ได้รัก เนื่องจากพระไวยรักศรีมาลาอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นสรุปได้ว่าแม่นางสร้อยฟ้าจะเป็นเมียพระราชทานแต่ก็เป็นเมียที่ไม่ได้รับความรักจากสามี ดังนี้

เล่าความตามกระแสแก่พระพิจิตร
ว่าพระองค์ทรงฤทธิ์นั้นตรัสว่า
จมีนไวยไม่มีภรรยา
จะประทานสร้อยฟ้าแก่มีนไวย
ถูกทูลว่าเมียมีชื่อศรีมาลา
รับสั่งว่ามีอีกก็มีได้
ให้มีตราหาเจ้าคุณมากรุงไกร
จะโปรดให้แต่งงานศรีมาลา

(ขุนช้างขุนแผน : 797)

ดังนั้นสรุปได้ว่าคนพลัดถิ่นที่เป็นผู้หญิงที่มาจาก "ลาว" ทางเชียงใหม่ มักมีฐานะเป็นเมียรองเสมอ ซึ่งเมียเอกก็คือคนไทย และถึงแม้คนพลัดถิ่นจะมีฐานะเป็นเมียพระราชทาน แต่ก็เป็นเมียที่สามีไม่ได้รัก การให้คนพลัดถิ่นมีฐานะรองคนเมืองเสมอ แสดงนัยของการดูถูกและการกดให้คนพลัดถิ่นมีฐานะต่ำกว่าคนเมือง แม้ว่าตามประเพณีผู้ชายจะมีเมียได้หลายคนก็ตาม ฐานะเมียรองและเมียที่สามีไม่ได้รักที่คนพลัดถิ่นได้รับเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนพลัดถิ่น

2. อุดมการณ์และพื้นที่ของคนพลัดถิ่น

2.1 **อุดมการณ์ของคนพลัดถิ่น** อุดมการณ์คือความเป็นตัวตนของคนพลัดถิ่น อุดมการณ์ที่ปรากฏในเรื่องขุนช้างขุนแผนที่เด่นชัดที่สุดคือ "การสูญเสียอุดมการณ์" ตัวละครที่แสดงให้เห็นการสูญเสียอุดมการณ์ที่เด่นชัดที่สุดคือ "สร้อยฟ้า" ดังนี้

- **การสูญเสียอุดมการณ์ด้านสถานะทางสังคม** สร้อยฟ้าเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นการสูญเสียอุดมการณ์ด้านนี้ชัดเจนที่สุด เนื่องจากสร้อยฟ้าแต่เดิมมีสถานะเป็นราชธิดาของเจ้าเชียงใหม่ แต่สร้อยฟ้าต้องสูญเสียอุดมการณ์ความเป็นเจ้าและได้เปลี่ยนสถานะมาเป็นเมียของสามัญชน ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เจ้าเสียงใหม่ได้ฟังรับสั่งขอ

รับทศท้อฤทัยให้ไหวหวั่น

เสียดายศักดิ์สุริวงศ์พงศ์พันธุ์

อัถอันมิใคร่ออกซึ่งวาจา

นึกถึงสร้อยฟ้า নিজจาเอ๋ย

ไม่ควรเลยจะระคนลงปนข้า

ครันซัดก็จะเคืองเบื่องบาทา

จึงกราบทูลพระกรุณาด้วยจำใจ

(ขุนช้างขุนแผน : 781)

การสูญเสียอัตลักษณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชีวิตของสร้อยฟ้ามาก เนื่องจากสถานะเป็นกษัตริย์ทำให้สร้อยฟ้ามีอำนาจ นางจึงเอาแต่ใจตนเองได้ แต่เมื่อนางสูญเสียอัตลักษณ์ดังกล่าวไปแล้วนางจึงไม่มีอำนาจเช่นเดิม แต่นางยังคงมีพฤติกรรมเช่นเดิม นี่จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นางมักถูกทอของประศรีดำทออยู่เป็นประจำ ตัวอย่าง

- การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

เมื่อสร้อยฟ้ามาใช้ชีวิตอยู่ในภาคกลาง แม้นางจะไม่เต็มใจแต่นางก็ถูกวัฒนธรรมของคนภาคกลางครอบงำ เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านางสูญเสียอัตลักษณ์คือ "การทำขนมเบื้อง" เนื่องจากนางเป็นชาวเหนือจึงไม่มีการทำขนมเบื้องแบบภาคกลาง แต่เมื่อพระไวยสั่งให้ทำในฐานะที่เป็นเมียนางก็ต้องทำ จึงแสดงให้เห็นว่าสร้อยฟ้าได้สูญเสียอัตลักษณ์ของชาวเชียงใหม่ไป ดังตัวอย่าง

ศรีมาลาละเลงแผ่นบางบาง

ชะใส่จานวางออกไปให้

สร้อยฟ้าไม่สันทัดอึดอัดใจ

ปามแบ่งใส่ได้หน้าหน้าลื่นดี

พลายชุมพลจึงว่าที่สร้อยฟ้า

ทำขนมเบื้องหนาเหมือนแบ่งจี

พระไวยตอบว่าหนาหนาคดี

ทองประศรีว่ากูไม่เคยพบ

ลาวทำขนมเบื้องผัดเมืองไทย

แผ่นผ้อยมันกระไรดังต้มกบ

ชะมันวุ้นเข้ามาเท่าขาทบ

พลายชุมพลคืนหอบหัวร่อไป

(ขุนช้างขุนแผน : 904)

2.2 พื้นที่ของคนพลัดถิ่น พื้นที่ของคนพลัดถิ่นคือสถานที่หรือความคิด ความทรงจำที่ทำให้คนพลัดถิ่นได้แสดงความเป็นตัวตนของตนเองออกมา สำหรับเรื่องพื้นที่ที่พบในเรื่องขุนช้างขุนแผนคือ การแย่งชิงพื้นที่และการผัดตมพื้นที่ พื้นที่ชั่วคราว ดังรายละเอียด

การแย่งชิงพื้นที่ ตัวละครคู่ที่แสดงให้เห็น

การแย่งชิงพื้นที่ระหว่างคนเมืองกับคนพลัดถิ่นที่มีฐานะเป็นเมียเอกและเมียรอง ได้แก่ วันทองกับลาวทอง และศรีมาลากับสร้อยฟ้า การแย่งชิงพื้นที่ในที่นี้เทียบเท่าได้กับการแย่งชิงความรักและการยอมรับจากสามีนั่นเอง โดยเฉพาะภรรยาที่เป็นคนพลัดถิ่นถ้าสามารถชองชิงพื้นที่ได้ก็จะมีชีวิตที่มีความสุข ดังนี้

- การแย่งชิงพื้นที่ระหว่างวันทองกับ

ลาวทอง เป็นการแย่งชิงพื้นที่ระหว่างเมียเอกอย่างวันทองกับเมียรองอย่างลาวทอง การแย่งชิงพื้นที่ครั้งนี้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกที่วันทองกับลาวทองได้พบกัน และเกิดการทะเลาะวิวาทกัน เนื่องจากลาวทองได้ห้ามขุนแผนไม่ให้ไปทำร้ายขุนช้าง วันทองโกรธจนถึงขั้นจะทำร้ายร่างกายลาวทอง ดังนี้

แม้นหญิงอื่นหมั้นแสนก็ทำเนา

จะชิงรักหักเขาที่ไม่ว่า

นี่มาชิงเจ้าพินนิมณฑลตา

เหมือนมันแขวะควักคว่าเอาหัวใจ

อ้ายพวกไพร่หนังเอยอยู่พรั่งพร้อม

ลุกไปล้อมบ้านไว้อย่าเข้าได้

ซักดาบแกว่งกวัดด้วยขัดใจ

จะไล่ฟันเสียให้สิ้นทั้งสุพรรณ

ครานั้นลาวทองอยู่ในม่าน

เห็นผัวเดือดดาลจนตัวลั่น

ตกใจกลัวจะไปไล่ฟาดฟัน

เผยม่านออกมากั้นขุนแผนไว้

งดก่อนผ่อนคิดให้จงดี

ฟังคำเมียนี่อัชฌาฬาย์

บ้านเมืองมีชื่ออื้ออึงโย
ไปไหนจะพ้นฝีมือกัน

(ขุนช้างขุนแผน : 275)

และ

ว่าพลาญจวชนเจ้าลาวทอง
ขุนแผนร้องอย่าอย่าเอามือกัน
ลาวทองหลีกหลบตบไม่ทัน
ชวนขุนแผนนั้นเข้าเต็มมือ
เออก็ดูเอาเกิดกระไร
ไม่กลัวพี่บ้างเจียวทีเดียวหรือ
ยิ่งห้ามยิ่งลามดังไฟือ
ตีก็ดื้อเข้ามาจะเป็นไร

(ขุนช้างขุนแผน : 279)

การแย่งชิงพื้นที่ครั้งนี้บุคคลที่เป็นฝ่ายชนะคือ ลาวทอง "คนพลัดถิ่น" เนื่องจากลาวทองสามารถควบคุม อารมณ์ได้มากกว่า "ไม่ใช้กำลังในการต่อสู้ ในขณะที่วันทอง เป็นคนเจ้าถิ่นและพยายามเรียกพวกพ้องให้มาตบลาวทอง ลาวทองจึงช่วงชิงพื้นที่ไปได้ จากตอนนั้นเห็นได้ว่า การที่ ขุนแผนพาลาวทองซึ่งเป็นคนพลัดถิ่นมาที่บ้านทำให้ ลาวทองกลายเป็นคน "ผิดสถานที่" ถูกดูถูกและคำทอ จากคนเมืองอย่างวันทอง แต่เมื่อขุนแผนพาลาวทอง ไปอยู่กับทองประศรีที่กาญจนบุรี ลาวทองก็ไม่ได้เป็น คนผิดสถานที่ เนื่องจากลาวทองสามารถปรับตัวเข้ากับ ทองประศรีได้ จึงอยู่กับทองประศรีได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นกรณีของลาวทองกับวันทองสรุปได้ว่า คนพลัดถิ่นถ้าหากควบคุมอารมณ์ได้มากกว่าคนเมือง คนพลัดถิ่นก็มีสิทธิ์ชนะในการช่วงชิงพื้นที่ และถ้าหาก คนพลัดถิ่นไม่อยู่ผิดสถานที่และสามารถปรับตัวได้ คนพลัดถิ่นก็สามารถที่จะมีวิถีชีวิตที่มีความสุขได้

- การแย่งชิงพื้นที่ระหว่างศรีมาลา กับ สร้อยฟ้า การแย่งชิงพื้นที่ของครั้งนี้มี 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ การทำขนมเบื้อง และการทำเสน่ห์ อย่างไรก็ตาม ผู้แต่งได้แสดงทัศนะไว้ว่าการที่มีเมีย 2 คนมักต้องมีการ แก่งแย่ง นั่นก็คือการแย่งชิงพื้นที่นั่นเอง ดังนี้

อันชายหนุ่มเมียสองมักพรองแพรง
หม่อมเมียพานจะแข่งแย่งหม่อมผัว
จึงเกิดเป็นเชิงชั้นกันในตัว
ยิ่งใครเข้าตละยั่วให้หนักไป

(ขุนช้างขุนแผน : 903)

◆ เหตุการณ์แรกการทำขนมเบื้อง

เหตุการณ์นี้เกิดจากพระไวยเล่นหมากรูกกับพลายชุมพล และพนันกันว่าถ้าพระไวยแพ้จะให้สร้อยฟ้ากับศรีมาลา ทำขนมเบื้องให้กิน ดังนั้นการทำขนมเบื้องจึงเป็นการแย่งชิง พื้นที่ การแย่งชิงพื้นที่ในครั้งนี้ศรีมาลาเป็นฝ่ายชนะ เนื่องจากศรีมาลาเป็นคนเมืองที่มีความสามารถทางด้าน การทำอาหารอยู่แล้ว แต่คนพลัดถิ่นอย่างสร้อยฟ้ามี วัฒนธรรมที่แตกต่างกันและสถานะเดิมของนางที่เป็น เจ้านางจึงไม่มีความสามารถทางด้านอาหาร ดังนี้

ลาวทำขนมเบื้องผิดเมืองไทย

แผ่นผ้อยมันกระไรตั้งต้มกับ
แซะมันเข้ามาเท่าขาทบ
พลายชุมพลตื่นหรบหัวรอไป
ฝ่ายนางศรีมาลาชายตาตุ
ทั้งข้าไทหนึ่งอยู่ไม่นิ่งได้
อีใหม่ร้องว้ายช้อยอายใจ
ลืมไปคิดว่าทำขนมครก

(ขุนช้างขุนแผน : 904)

จากการที่สร้อยฟ้ามักถูกด่าว่า ดูถูกอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าสร้อยฟ้ามีสถานะเป็น "คนผิดสถานที่" คือเป็นคนพลัดถิ่นที่อยู่ผิดสถานที่ จึงทำให้สร้อยฟ้ามี สถานะไม่ต่างไปจาก "คนชายขอบ" ของครอบครัวของ พระไวย ซึ่งนางไม่ได้รับการยอมรับและยกย่องจาก คนในบ้าน มีเพียงนางใหม่พี่เลี้ยงของนางเท่านั้นที่อยู่ เคียงข้างนาง แต่การที่นางถูกผลักให้เป็นคนชายขอบ ส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานนิสัยดั้งเดิมของนางเอง

◆ เหตุการณ์ที่สองการทำเสน่ห์ สร้อยฟ้า ในฐานะคนพลัดถิ่นที่สูญเสียอัตลักษณ์ทางสถานะเดิม ถูกด่าทอ ดูถูก จากทั้งพระไวย ศรีมาลา พลายชุมพล ทองประศรี และบ่าวไพร่ในบ้าน ทั้งหมดนี้จึงทำให้นาง

เกิดความคับข้องใจ จนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ นางจึงได้ตัดสินใจให้เถรขวาดทำเสน่ห์ให้ การทำเสน่ห์จึงเป็นการชงชิงพื้นที่ในครั้งที่สอง การชงชิงพื้นที่ครั้งนี้สร้อยฟ้าเป็นผู้ชงนะ ดังนั้นการทำเสน่ห์จึงมีสถานะเป็น "พื้นที่ชั่วคราว" ของสร้อยฟ้า ที่ทำให้สร้อยฟ้าได้รับความสุข และความรักจากพระไวย และศรีมาลา กลับเป็นฝ่ายถูกกระทำจากพระไวย ดังนี้

ครานั้นจึงพระไวยรณาค
เสด็จขึ้นอภิวัตหลูกจากที่
ให้คิดถึงสร้อยฟ้านารี
ทุกนาที่รำพึงถึงแต่นาง
ให้ขุนเคียดเกลียดชังศรีมาลา
มันจะคิดริษยาอย่างไรบ้าง
กลับถึงเคหามาหอกกลาง
สองนางออกนั้งอยู่พร้อมกัน

(ขุนช้างขุนแผน : 933)

ดังนั้นสามารถสรุปเรื่องอัตลักษณ์และพื้นที่ของ คนพลัดถิ่นได้ว่า การสูญเสียอัตลักษณ์ของคนพลัดถิ่นในขุนช้างขุนแผนที่ปรากฏเด่นชัดคือสร้อยฟ้า สูญเสียอัตลักษณ์เรื่องสถานะและวัฒนธรรม คนพลัดถิ่นที่ไม่ได้อยู่ผิดสถานที่ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ และปรับตัวได้ ก็สามารถมีชีวิตที่มีความสุขได้ เช่น ลาวทอง และสร้อยทอง สำหรับคนพลัดถิ่นที่ไม่สามารถชงชิงพื้นที่ได้ก็จะมี ความสุขในการใช้ชีวิต กลายเป็นคนผิดสถานที่และถูก ผลักให้เป็นคนชายขอบ จนส่งผลให้เกิดความคับข้องใจ และหาทางออกด้วยการสร้างพื้นที่ชั่วคราวดังเช่นกรณีของสร้อยฟ้า

3. บทบาทและจุดจบของคนพลัดถิ่น

3.1 บทบาทของคนพลัดถิ่น บทบาทของคนพลัดถิ่นที่ปรากฏในเรื่องขุนช้างขุนแผนได้แก่บทบาท การเป็นตัวละครประจักษ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บทบาทของตัวละครประจักษ์ ตัวละครที่ปรากฏบทบาทของการเป็นตัวละครประจักษ์ที่ชัดเจนมี 2 ตัวคือ นางลาวทอง และนางสร้อยฟ้า ซึ่งตัวละคร

ประจักษ์ทั้ง 2 ตัวนี้ ส่งผลกระทบต่อชีวิตของตัวละครเอก คือทำให้ชีวิตของตัวละครเอกต้องพบกับความพลิกผัน ดังนี้

3.1.1 นางลาวทอง นางลาวทองมีบทบาทเป็นตัวละครประจักษ์กับวันทอง ซึ่งเป็นต้นเหตุทำให้ชีวิตของวันทองต้องพลิกผัน ทำให้ขุนแผนตัดขาดวันทอง ทำให้วันทองต้องตกเป็นเมียของขุนช้าง อันเป็นเหตุให้เกิดการแย่งชิงตัวนางวันทองไปมาระหว่างขุนช้างกับขุนแผน จนวันทองถูกตัดสินประหารชีวิตในที่สุด

นอกจากลาวทองจะทำให้ชีวิตของวันทองต้องพลิกผันแล้ว นางยังมีส่วนทำให้ขุนแผนมีชะตาชีวิตที่พลิกผันเช่นกัน เนื่องจากคราวที่นางป่วยขุนแผนได้ฝากเวรขุนช้างและไปเยี่ยมนาง แต่ขุนช้างทูลพระพันวษาว่าขุนแผนหนีเวรจึงเป็นเหตุให้พระพันวษาสั่งให้นางลาวทองมาเป็นคนปักหมื่นในวัง ต่อมาเมื่อขุนแผนให้จมื่นศรีทูลขอกภัยโทษให้ลาวทอง พระพันวษาจึงโกรธขุนแผนและสั่งให้จำคุกขุนแผน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าลาวทองเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ขุนแผนติดคุก ดังนี้

ถ้าตามใจยอมให้อีลาวทอง
จะจงหองเยอหยิ่งขึ้นหนักหนา
เป็นว่าไรไม่ขัดสักเวลา
ทีหลังจะชะล่าไม่เกรงใคร
เฮ้ยเอาตัวมันไปส่งไว้คุก
ประทุทุกห้าประการหมดยาลดให้
เชื่อมหัวตะปู้ข้าให้หน้าใจ
สั่งเสร็จเสด็จในที่ไสยา

(ขุนช้างขุนแผน : 495-496)

ดังนั้นสรุปได้ว่าคนพลัดถิ่นอย่างลาวทองมีบทบาทเป็นตัวละครประจักษ์ของวันทอง ซึ่งทำให้ทั้งชีวิตของวันทองและขุนแผนพบกับความพลิกผัน

3.1.2 สร้อยฟ้า สร้อยฟ้ามีฐานะเป็นตัวละครประจักษ์ของศรีมาลา และจากการทำเสน่ห์ของสร้อยฟ้าทำให้เกิดผลกระทบต่อทั้งศรีมาลาและพระไวย ดังนี้

- ผลกระทบต่อชีวิตของศรีมาลาการทำเสน่ห์ของสร้อยฟ้าทำให้ศรีมาลาเปลี่ยนสถานภาพจากเมียที่พระไวยรักกลายเป็นเมียที่พระไวยไม่รักพระไวยจึงใช้ทั้งถ้อยคำตำหนิและใช้กำลังทำร้ายร่างกายศรีมาลา นอกจากพระไวยแล้วทองประศรีที่เคยรักศรีมาลาก็กลับเป็นเกลียดศรีมาลา ซึ่งทำให้ศรีมาลามีวิถีชีวิตที่ยากลำบากขาดที่พึ่งพิง

- ผลกระทบต่อชีวิตของพระไวย เมื่อพระไวยถูกเสน่ห์นินล้ายจึงได้เปลี่ยนไป ทำร้ายศรีมาลาและพลายชุมพล ทั้งหยาบหยามจาบจ้วงใส่จมนศรีและนางบุษบา พ่อแม่นางศรีมาลาที่ขุนแผนเคารพเหมือนพ่อแม่ตนเอง เหตุการณ์ทั้งหมดนี้ทำให้ขุนแผนโกรธพระไวยมาก ขุนแผนจึงร่วมมือกับพลายชุมพลปลอมตัวเป็นมอญใหม่เพื่อมาฆ่าพระไวย ดังนี้

ขุนแผนแค้นใจดั่งไฟฟ้า

ซบม้าวังวางดั่งกั้งหัน

กูก้องร้องไปแต่ไกลกัน

ชุมพลจับให้มันพ่อพี่น้อง

(ขุนช้างขุนแผน : 1003)

จากตอนที่ยกมาเห็นได้ว่าสร้อยฟ้าเป็นเหตุให้พ่อลูกต้องฆ่ากัน และหากพระไวยไม่สามารถควมม้าหนีได้ทัน พระไวยก็คงถูกขุนแผนฆ่าตาย เห็นได้ว่าบทบาทของคนพลัดถิ่นอย่างสร้อยฟ้าส่งผลกระทบต่อตัวละครอื่นเป็นอย่างมาก นอกจากศรีมาลาและพระไวยแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อพลายชุมพล ขุนแผน จมื่นศรีนางบุษบา อีกด้วย

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทตัวละครปรีชัชของลาวทองกับสร้อยฟ้า พบว่าบทบาทของลาวทองส่งผลกระทบต่อจำนวนตัวละครน้อยกว่าบทบาทของสร้อยฟ้า กล่าวคือบทบาทของลาวทองส่งผลกระทบต่อเกิดเหตุการณ์ใหญ่ 2 เหตุการณ์ จากนั้นลาวทองก็ถูกลดบทบาทลง แต่สร้อยฟ้ามีบทบาทการเป็นตัวละครปรีชัชชัดเจน และการทำเสน่ห์ส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมากจนถึงขั้นทำให้คนลงมือฆ่าฟันกัน

นอกจากนี้แล้วยังพบว่าตัวละครบางตัวที่ไม่ได้มีบทบาทมากนักในเรื่องอย่าง "สร้อยทอง" ก็ไม่ได้มีบทบาทเป็นตัวละครปรีชัช นางสร้อยทองไม่ได้เป็นตัวละครหลักในเรื่องขุนช้างขุนแผน อีกทั้งนางมีสถานะเป็นชนชั้นเจ้านาย จึงไม่มีเรื่องเกี่ยวข้องกับครอบครัวของขุนแผน แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะพบว่าสร้อยทองมีบทบาทที่สำคัญกับเรื่องขุนช้างขุนแผนดังนี้

- เป็นชนวนทำให้เกิดศึกเชียงใหม่

เนื่องจากพระเจ้าเชียงใหม่ได้ส่งสารไปขอนางสร้อยทองจากพระเจ้าล้านช้าง แต่พระเจ้าล้านช้างไม่ยินยอมและได้ยกนางสร้อยทองให้แก่สมเด็จพระพันวษา พระเจ้าเชียงใหม่จึงได้ส่งคนไปชิงตัวนางสร้อยทองมา ทำให้พระพันวษาต้องจัดทัพมาปราบพระเจ้าเชียงใหม่และชิงตัวนางสร้อยทองคืน

- เป็นเหตุทำให้พละงามได้ทูลขอ

พระราชทานอภัยโทษให้กับขุนแผน และเป็นการเปิดโอกาสให้พละงามได้แสดงความสามารถ เนื่องจากสมเด็จพระพันวษาได้ประกาศหาผู้ที่จะนำทัพไปรบกับเชียงใหม่ เพื่อชิงตัวนางสร้อยทองคืนมา พละงามจึงได้อาสาและทูลขอพระราชทานอภัยโทษให้ขุนแผนไปช่วยรบ

- เป็นเหตุให้สร้อยฟ้าถูกกวาดต้อนมา

ที่พระนครศรีอยุธยา และพระพันวษาประทานนางสร้อยฟ้าให้เป็นเมียพระไวย อันเป็นเหตุให้เกิดความวุ่นวายในครอบครัวของพระไวยตามมา

ดังนั้นสรุปได้ว่าแม้ตัวสร้อยทองเองจะมีบทบาทที่ไม่โดดเด่น แต่ตัวนางเองกลับเป็นต้นเหตุของเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ การเกิดศึกเชียงใหม่ พละงามอาสาและขออภัยโทษให้ขุนแผน และเป็นเหตุให้สร้อยฟ้าถูกกวาดต้อนจนได้เป็นเมียพระไวย

3.2 จุดจบของตัวละครพลัดถิ่น

คนพลัดถิ่นในเรื่องขุนช้างขุนแผนมีจุดจบต่างๆ กัน สร้อยทองหมดบทบาทตั้งแต่ได้รับแต่งตั้งเป็นบาทบริจาริกา ลาวทองมีจุดจบที่ดีได้อยู่กับครอบครัวของขุนแผนอย่างมีความสุขเนื่องจากนางสามารถปรับตัวได้ สำหรับสร้อยฟ้ามีจุดจบที่เด่นชัดที่สุด

สร้อยฟ้าได้ทำเสน่ห์ซึ่งการทำเสน่ห์เปรียบเสมือน
พื้นที่ชั่วคราวของนาง เมื่อนางถูกจับได้ว่าทำเสน่ห์จึงเท่ากับ
นางถูกทำลายพื้นที่ เมื่อพื้นที่ถูกทำลายลงนางสร้อยฟ้า
จึงไม่สามารถมีชีวิตอยู่ในสถานที่นี้ได้อีกต่อไป นางจึง
ถูกตัดสินประหารชีวิตแต่เนื่องจากศรีมาลาขอภัยโทษ
นางจึงถูกเนรเทศ

สรุป

จากการศึกษาเรื่องสามนางผู้พลัดถิ่นในขุนช้าง
ขุนแผนสรุปได้ว่าคนพลัดถิ่นในเรื่องนี้เรียกว่า "ลาว"
สาเหตุหลักที่ทำให้กลายเป็นคนพลัดถิ่นคือ "ภาวะ
สงคราม" ซึ่งคนพลัดถิ่นมักถูกดูถูกจากคนเมือง มีความ
คับข้องใจ ผู้หญิงที่เป็นคนพลัดถิ่นจะมีฐานะเป็นเมียรอง
และเมียที่สามีไม่รัก อันส่งผลให้เกิดความคับข้องใจ
จนมีบทบาทเป็นปรปักษ์กับตัวละครเอก อันส่งผลให้ตัว
ละครเอกมีชีวิตที่พลิกผัน

บรรณานุกรม

- ขุนช้างขุนแผนเล่ม1-2.(2513).กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
ชลธิชา หอมพุ่ม. (2553).คนพลัดถิ่นในวรรณคดีเรื่อง
ขุนช้างขุนแผน. ปรับจาก รายงานเรื่อง
คนพลัดถิ่นในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน
วิชาสัมมนาเรื่องขุนช้างขุนแผน (411439)
ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2553
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
ลิขิต กาญจนภรณ์. (2550). จิตวิทยาเบื้องต้น.
นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
สื่ออินเทอร์เน็ต
ตรีศิลป์ บุญขจร. ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์แนวโพสต์
โคโลเนียล : ความเป็นมา ลักษณะเด่นและ
แนวโน้ม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1
มีนาคม 2553.สืบค้นได้จาก <[http://www.
phd-lit.arts.chula.ac.th/Download/
Trisilpa2.pdf](http://www.phd-lit.arts.chula.ac.th/Download/Trisilpa2.pdf)>.